

М. П. Требін, доктор філософських наук, професор

ЗБРОЙНІ СИЛИ РОСІЇ: ЗАГРОЗА ЗІ СХОДУ

Сьогодні, коли Росія анексувала Автономну Республіку Крим, підтримує сепаратистський рух на Донбасі і по суті веде «гібридну» війну проти нашої країни, потрібно чітко уявляти собі військовий потенціал цієї держави і тенденції будівництва збройних сил. Оскільки, розуміючи, що приймає на озброєння армії і флоту та чи інша країна, можна зрозуміти, до яких бойових дій вона готується і що потрібно робити її сусідові, щоб мінімізувати військові ризики.

У даний час Росія — друга за військовим потенціалом країна світу. Армія Росії потрібна для відстоювання геополітичних інтересів країни, які, як показує наш досвід, а також досвід Грузії та Молдови, можуть простягатися далеко за її кордони. За період з 2011 і до 2020 рр. на переозброєння збройних сил та проведення різноманітних наукових військових досліджень буде витрачено 23 трлн рублів. Завдяки цим коштам російська армія до 2020 р. має істотно оновитися. Частка сучасних бойових засобів повинна скласти 70%. Основний наголос при цьому робитиметься на розвиток і поліпшення ВПС і ППО країни, тобто на проведення повітряно-космічних операцій і очікування удару у відповідь.

До 2020 р. у війська має бути поставлено 600 нових літаків, близько 1000 вертольотів, 56 дивізіонів С-400 (28 полків двохдивізіонного складу), а також 10 дивізіонів перспективного комплексу ППО/ПРО С-500 «Прометей». Очікується, що за рахунок комплексів ППО С-400 «Тріумф» буде замінено 50% наявних у військах ЗРК С-300 «Фаворит». Ще близько 50%, очевидно, будуть замінені новою системою ППО «Витязь», яка, за словами експертів, у кілька разів перевершує можливості комплексів С-300, що стоять нині на озброєнні. Одна пускова установка комплексу «Витязь» нестиме до 16 ракет, а сам комплекс буде здатний виявляти, супроводжувати і обстрілювати значно більшу кількість цілей. Окрім комплексу «Витязь» на озброєння планується взяти систему ППО ближнього радіуса дії «Морфей». Усі ці системи ППО: С-400 «Тріумф», С-500 «Прометей», «Витязь» і «Морфей» — увійдуть до складу системи повітряно-космічної оборони (ПКО), створення якої почалося у Росії 1 грудня 2011 р. Ця система дозволяє прикрити Росію від ударів балістичних ракет, ракет середньої дальності і крилатих ракет різного базування.

Військово-морські сили Росії отримають до 2020 р. 100 надводних і підводних кораблів, включаючи 20 нестратегічних підводних човнів, 35 корветів і 15 фрегатів. Також до 2020 р. у Росії мають закінчитися роботи зі

створення атомного підводного човна (АПЧ) 5-го покоління. Передбачається, що він буде багатофункціональним і на його озброєнні перебуватимуть як балістичні, так і крилаті ракети. На сьогодні більшість стратегічних підводних човнів Росії, що несуть бойове чергування, належать до 3-го покоління. І тільки два кораблі 4-го покоління АПЧ «Юрій Долгорукий» (проект 955 «Борей») і «Северодвінськ» (проект 885 «Ясень») не так давно прийняті до складу Північного флоту. Головною ударною силою підводного флоту на найближчі десятиліття для Росії стануть АПЧ проекту 955 «Борей». До 2017 р. їх має бути побудовано вісім штук. Підводні човни проекту 955 здатні занурюватися на глибину до 500 м і перебувати в автономному плаванні протягом трьох місяців. За своїми характеристиками ці човни перевершують свого прямого конкурента — американські АПЧ класу «Вірджинія». Основною їх ударною силою має стати нова міжконтинентальна твердопаливна ракета «Булава». Ця ракета здатна вражати цілі на дальності до 9300 км і нести до 10 бойових блоків потужністю 150 кілотонн (для порівняння дальність від Баренцового моря до Чикаго складає близько 8300 км). Старт ракети може проводитися в похилій площині у підводному положенні, що дозволяє запускати ракету з рухомого підводного човна. Тепер і в майбутньому планується оновлювати угруповання неатомних підводних човнів. Так, в інтересах Чорноморського флоту ведеться будівництво шести дизель-електричних підводних човнів проекту 636.3 «Варшав'янка». Перші дві субмарини вже передані флоту, здача третьої і четвертої запланована на цей рік.

Відбувається оновлення і в сухопутній компоненті російських стратегічних ядерних сил. Моноблокові «Тополь-М» поступово замінюються на нові балістичні ракети РС-24 «Ярс», що несуть понад чотири ядерних боеголовки потужністю до 300 кілотонн. Для розуміння потужності боезаряду слід згадати, що бомба, скинута США на Хіросиму, за потужністю поступалася одній такій боеголовці майже у 20 разів. Перший полк, озброєний новими мобільними ракетними комплексами, встав на бойове чергування в 2010 р. При цьому з 2013 р. виробництво ракетних комплексів у Росії подвоїлося. Стратегічні ядерні сили, як і ВПС, і ПКО, є одним із пріоритетних напрямів розвитку збройних сил Росії.

Купуватиметься і техніка для сухопутних військ. Так, у 2020 р. парк російських бронетанкових військ наполовину складатиметься з танків Т-90 і наполовину з танків нового зразка. Назва нових машин поки що тримається у секреті. Новий танк отримає більш високі вогневі можливості, більш потужні боеприпаси і дальність стрільби. Ведуться роботи над створенням ракет із дальністю стрільби 7 км (зараз на озброєнні російської армії є тан-

кові ракети з дальністю стрільби 5 км). Керованість танком буде збільшена за рахунок використання різних автоматичних систем управління. Середня швидкість машини по пересіченій місцевості має скласти 50–60 км/год проти сьогоднішніх 30–50 км/год. Окрім цього, однією з головних вимог до танка стане здатність екіпажу вести бойові дії протягом 24 годин, не залишаючи машини.

У даний час Росія посідає третє місце у світі за витратами на озброєння після США і Китаю. За останні 10 років російський військовий бюджет збільшився майже у 10 разів. Усе це дає підстави вважати, що до 2020 р. армія Росії додасть у потужності і продовжуватиме залишатися другою за бойовим потенціалом у світі, після армії США, і становити реальну загрозу для української держави, її незалежності та територіальної цілісності.

В. П. Фісанов, доктор історичних наук, професор

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ВІДНОСНОГО ПОСЛАБЛЕННЯ США НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (ЗА ЕКСПЕРТНИМИ ОЦІНКАМИ)

У першій третині нового століття Україна змушена буде і далі відповідати на виклик з боку РФ, насамперед у регіоні ЦСЄ. Причому тут, мабуть, доведеться не тільки відроджувати привабливу ідею Балто-Чорноморського геополітичного єднання, а й зовсім по-новому, на іншому якісному рівні, поставити (і згодом реалізувати) модель польсько-українського зовнішньополітичного тандему, який би став справжнім магнітом для всіх менш впливових акторів міжнародних стосунків у цьому регіоні. Роль офіційної Варшави при цьому не слід применшувати.

Інша проблема полягає у тому, що США, втрачаючи сьогодні першість, намагаються вести досить складну гру як на обширах Північної Євразії, так і у Південно-Східній Азії. Події початку ХХІ ст. показали, що світ у принципі не може бути «однополярним» із якоюсь однією державою на чолі.

По-перше, зазначимо, що для Америки серйозною загрозою залишається можливість здійснення скоординованих асиметричних атак з боку терористичних груп. Разом з тим підживлювальний фон для таких атак створюється у самих США й у всьому ареалі Західної цивілізації недалекоглядними діями «розвідувальних товариств». Наведемо як приклад Доповідь щодо аналізу «Програми ЦРУ з питань затримань і допитів», яка заслуховувалася у Се-